

Nationale beverstrategie

WORDT DE BEVER DE NIEUWE WOLF?

B

‘Het zou echt flink mis kunnen gaan als we niets doen’

Er zijn ruim 5.000 bevers in Nederland. In Limburg werden er vorig jaar circa 100 afgeschoten. Waterschap Rivierenland zag zich onlangs gedwongen voor de eerste keer over te gaan tot afschot. Is de bever, een beschermde diersoort, de nieuwe wolf of valt het mee? Een weging van de gevaren. “We zullen keuzes moeten maken.”

TEKST KEES JAN VAN KESTEREN | BEELD ISTOCK

In totaal investeerden de waterschappen in 2021 ruim 2,2 miljoen euro om door bevers veroorzaakte schade te herstellen of preventieve maatregelen te nemen om schade te voorkomen. Bij elkaar opgeteld, besteedden waterschapmedewerkers vorig jaar meer dan 15.000 uren aan bevergerelateerde werkzaamheden.

Het afschieten van de twee bevers, die zich hadden ingegraven in de Waaldijk bij Wamel, bracht Mathieu Gremmen ertoe een dringende oproep aan het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De heemraad van Rivierenland wil dat er een nationale beverstrategie komt. Dit omdat de kwetsbare infrastructuur volgens de heemraad gevaar loopt.

In het Kenniscentrum Bever wisselen de Unie van Waterschappen, IPO, Stowa, Rijkswaterstaat, ProRail en de Zoogdiervereniging kennis en ervaringen uit. H₂O vroeg Dolf Moerkens, bij de Unie van Waterschappen verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van de bever, en Vilmar Dijkstra van de Zoogdierenvereniging, naar een reactie op het voorstel van Gremmen.

De situatie

De naar schatting vijfduizend bevers die in Nederland leven, zijn voor het grootste deel nakomelingen van de dieren die vanaf 1988 voor het eerst werden uitgezet in de Biesbosch en de Gelderse Poort. “Maar vergis je niet”, zegt Moerkens. “Ook via natuurlijke weg waren de bevers wel weer teruggekeerd in Nederland. Dat was alleen wat langzamer gegaan.”

Dijkstra noemt de herintroductie van de bever een succes en tegelijkertijd een valkuil. “Want de organisaties die met de bever te maken gaan krijgen, waren er niet op voorbereid. Dit ondanks meerdere waarschuwingen.” Dijkstra erkent zonder meer dat de bever schade aan dijken en wegen veroorzaakt, maar wijst ook op de voordelen van de aanwezigheid van de bever. “De bever geeft bijvoorbeeld een boost aan de biodiversiteit en draagt door het bouwen van dammen bij aan de vernatting van het verdrogende landschap.”

Ongeveer een derde van de Nederlandse bevers lijkt zich te bevinden in het beheersgebied van waterschap Rivierenland, gelegen tussen de plekken waar de >

*'We willen natuur. We willen landbouw.
We willen wonen. Maar niet alles
kan op dezelfde plek'*

bevers vanaf de jaren tachtig zijn uitgezet. Maar de dieren zijn elders ook opgedoken. Zo herbergt Limburg een omvangrijke populatie. "En de bever rukt verder op in Groningen en Drenthe", zegt Moerkens. "Verder zijn er meldingen in Flevoland en ook in Brabant en bij het waterschap Hollandse Delta neemt de beverproblematiek toe."

De gevaren

Het zijn niet alleen de aantallen bevers die voor de problemen zorgen. Die ontstaan volgens Moerkens ook door de grootte van de bever en zijn werkwijze. "Bevers graven onder water. Bij dijkcontroles vallen hun gangen niet direct op. En ze zijn groot. Gangen kunnen wel een meter in doorsnede zijn en het hol kan een doorsnee van twee meter hebben. Dat zorgt echt voor reële risico's en schade aan niet alleen aan waterkerende dijken, maar bijvoorbeeld ook aan spoordijken."

"We moeten aan de slag", zegt Dijkstra dan ook. Hij maakt zich zorgen. "Het zou echt flink mis kunnen gaan. Denk aan het hoogwater dat we in het midden van de jaren negentig hadden. Toen waren er bijna geen bevers in de uiterwaarden. Bovendien heeft Rijkswaterstaat heel veel werk gemaakt van de doorstroombaarheid van de waterlopen. Dat beperkt het aantal vluchtplaatsen van de bever. En dan gaat de bever dus in je waterkering graven."

Dijkstra en Moerkens delen de inschatting van de gevaren en onderschrijven ook het pleidooi van Gremmen voor een nationale beveraankpak. Bij de uitwerking daarvan lopen de meningen nog uiteen. Dijkstra legt er de nadruk op dat we zullen moeten leren leven met de bever. Moerkens bepleit het maken van keuzes. Beiden willen dat er gebieden voor de bevers worden aangewezen en dat de dieren uit andere plekken worden verplaatst, maar ze verschillen van mening over de exacte invulling van dit idee.

Leven met de bever

Dijkstra pleit ervoor in het ontwerp van landschap in de buurt van de keringen rekening te houden met het gedrag van de bever. "Het is een voorspelbaar dier. Dat werkt in ons voordeel. Op veel plekken kunnen we het landschap zo ontwerpen dat de bever genoeg plekken heeft om te graven en zich niet zal richten op de dijk."

Hij denkt daarbij aan de aanleg van flauwe oevers en bijvoorbeeld, hoewel dat volgens hem niet overal zal kunnen, aan het opwerpen van grondterpen. Bij hoogwater vlucht de bever en deze terpen bieden dan beschutting. Is de terp dichterbij en even hoog als de kering, dan heeft het dier, denkt Dijkstra, geen reden meer om naar de kering te gaan. Maar hij denkt ook aan meer innovatieve methodes als drijvende hoogwater-vluchtplaatsen, die dag en nacht in het territorium van de bever liggen en met een ketting aan de waterbodem vast zitten. Of aan hoogwater-vluchtplaats aanleggen in de kering zelf, met behulp van stalen damwanden. "Dat kan niet overal. Waar dat niet kan, ben je gedwongen in te grijpen als de veiligheid in het gevaar komt. Maar voor grote delen van het land kan het een oplossing zijn." En daar is haast bij, denkt Dijkstra. Ik pleit ervoor dat we bij iedere herinrich-

Dolf Moerkens

Vilmar Dijkstra

ting van een gebied, bijvoorbeeld een dijkverzwaring, rekening houden met de bever. "Hoe eerder je ingrijpt, hoe beter het is", zegt Dijkstra. "Want geloof me, als je langer wacht wordt het alleen maar duurder en moeilijker. En we moeten niet naïef zijn en denken dat er niks kan gebeuren. Zoals ik al zei: het kan misgaan en dat wil ik juist voorkomen. Gelukkig zijn steeds meer waterschappen bezig met risicoanalyses."

Keuzes maken

Moerkens zet andere accenten. Ook de man van de Unie van Waterschappen denkt dat het mogelijk moet zijn om plekken in te richten en aan te wijzen voor de bever. "Maar dat gaat niet van vandaag op morgen."

Het is ook nog overal mogelijk, denkt Moerkens. "Wil je dan alle dijken gaan uitrusten met gaas en staal of beton? Dat is ontzettend duur. Wil je bijvoorbeeld oevers flauwer maken, dan vraagt dat veel ruimte. We willen te veel in dit land. We willen natuur. We willen landbouw. We willen wonen. Maar niet alles kan op dezelfde plek. We zullen keuzes moeten maken."

En behalve het maken van keuzes, doet Moerkens nog een oproep. Hij denkt dat de aanpak van de bever veel meer integraal moet worden benaderd. "Niet alleen vanuit het oogpunt van natuurbescherming, zoals nu gebeurt, maar ook met oog voor waterveiligheid en de omgeving. De beverproblematiek moet hoger op de agenda." •